

JÕULUAJA ESIMENE PÜHAPÄEV AD 2023

Js 25:1.4–5 (Gl 4:3–7 või Kl 2:6–10; Lk 2:33–40)

1 Issand, Sina oled mu Jumal, ma tahan Sind ülistada, Su nime kiita, sest Sa oled teinud imet, Su otsused muistsest ajast on õiged ja kindlad.

[2 Sest Sa tegid linna kivivaremeks ja kindlustatud linna rusuhunnikuks. Võõraste kants ei ole enam linn, seda ei ehitata iialgi üles.

3 Seepärast austab Sind vägev rahvas, aga julmade paganate linnad kardavad Sind.]

4 Sest Sa oled kindluseks viletsale ja pelgupaigaks vaesele ta kitsikuses, ulualuseks raju eest, varjuks palavuse eest; on ju julmade viha otsekui raju, mis raputab müüri,

5 otsekui lõõsk põuaajal. Sina vaigistad võõraste möllu, otsekui palavus pilve varjus vaikib julmade võidulaul.

ISSAND, mu Jumal Sa, ma tõstan Sind kõrgeks, tunnistan Sinu nime, sest Sa oled teinud imet, Su kavatsused kaugest ajast – need on ustavus, vaid ustavus! Sest Sa oled teinud linnast rusuhunniku, ligipääsmatust linnast maatasa varemed, võõraste kantsist olematu linna, mida ei ehitata üles iiales. Seepärast austab Sind vägev rahvas, hirmsate rahvaste linn kardab Sind. Sest Sa oled olnud kindlaks varjupaigaks viletsale, pelgupaigaks rõhutule tema ahistuses, ulualuseks raju eest, varjuks lõõsa eest, sest hirmsate vihapuhang on otsekui raju vastu müüri. Otsekui lõõsk põuast paakunud maa, surud Sa maha võõraste märatsemise; otsekui palavus pilve varjus vaigistatakse hirmsate võitluslaul.

Sissejuhatus

Prohvet Jesaja tegutses Juuda kuningate Ussija, Jootami, Aahase ja Hiskija päevil (Js 1:1), s.t 8. sajandi teisel poolel (umbkaudu ajavahemikus 740–686) enne Kristuse sündi. Tegemist oli Assüüria impeeriumi tõusuajaga, mille tulemusena aastal 722/721 hävitati Iisraeli kuningriik ning aastal 701 allutati ka Juuda kuningriik Assüüria ülemvõimule. Jesaja näeb selle keskse põhjusena Iisraeli taganemist Jumalast, mille tulemuseks ongi jumaliku karistusena Jumala rahvast tabav häving välisvaenlaste käe läbi. Jumala eesmärgiks ei ole oma rahvast lõplikult hävitada, vaid teda karistuse abil puhastada, uuendada ja taas üles ehitada.

20. sajandi kriitiline piibliteadus on olnud üsna ühel meelel prohvet Jesaja raamatu jagamisel kolmeks erinevasse ajastusse kuuluvaks osaks: peatükid 1–33 – Proto-Jesaja; peatükid 40–55 – Deutero-Jesaja; peatükid 56–66 – Trito-Jesaja. Ajaliselt paigutuks neist esimene ajaloolise prohvet Jesaja tegutsemisaega, teine Paabeli vangipõlve aega (6. sajandi esimene pool ja keskpaik eKr) ning kolmas vahetult eksiilist naasmise järele (6. sajandi teine pool eKr).

Jättes kõrvale arutelu raamatu (ja selle võimalike osade) autorluse üle¹ on selge, et mitte ainult alates 40. peatükist, vaid ka varasemates peatükkides sisalduvaid ettekuulutusi Iisraeli päästmise ja Jeruusalemma taastamise kohta on igati asjakohane seostada Paabeli vangipõlvest tagasipöördumise ajaga.

Tõsi, eriti alates Jesaja raamatu 40. peatükist lisandub päästekuulutusele universaalne mõõde. Jumal on kogu loodu Jumal ja Looja ning nagu kõik liha on Tema ees justkui rohi, mis kuivab ja kaob, ja nagu Tema käsule alluvad kõik rahvad (nii nendena, keda karistatakse ja kelle kaudu Jumal ise oma rahvast karistab), nii on Tema päästegi viimselt mõeldud kõigile rahvastele kuni ilmamaa ääreni. Eeskätt on prohveti sõnum mõeldud siiski julgustuse ja troostina Jumala oma armastatud Iisraelile.

Keelelisi märkuseid

Issand – originaalis kasutatakse siin Jumala nime יהוה – «JHWH», «Jahve», «Jehoova».

Sina oled mu Jumal – אֱלֹהֵי אֲתָהּ – sõnasõnalt «minu Jumal Sa».

Ma tahan Sind ülistada – אֲרוּמְמָךְ – sõna רום tähendab «üles tõstma», «ülendama», «ülistama».² Originaalis kasutatud imperfekti ajavormi võib tõlkida nii [jätkuva] oleviku kui tulevikuna (seda võiks väljendada ka sõna «alati» lisamisega).

Su nime kiita – אֲוֹדָה שְׁמֶךָ – sõna יָדָךְ tähendab siin «tänu tooma», «kiitma», «ülistama», ka «tunnistama».³ Sõna שָׁמַיִם – «nimi» – algtähenduseks võib olla «märk», «tähis» (vrd kõlaliselt kreeka σῆμα ja ladina *signum*).⁴

Oled teinud – עָשִׂיתָ – sõna עָשָׂה tähendab «[midagi valmis] tegema», «valmistama», «täide saatma», «lõpule viima».

Otsused – עֲצוֹת – sõna עָצָה tähendab «nõu», «nõuanne», «kavatsus».⁵

Muistsest ajast – מִרְחוֹק – sõna רָחוֹק tähendab «kauge», «eemal», olgu ruumiliselt või ajaliselt.

¹ Sest miks peaks olema võimatu uskuda, et 8. sajandil elanud prohvet oleks võinud kuulutada ette kakssada aastat hiljem toimunut?

² 1739. aasta Piiblis: «ma tahhan sind sureks tõsta».

³ 1739. aasta Piiblis: «sinno nimme au ülestunnistada».

⁴ Üheks selle sõna võimalikuks algupäraks võib olla verb שָׁמַיִם – «[märki] panema» (vrd 1Ms 4:15). Vana Testament omistab nimedele sageli nende kandjat või kandja sünnilugu määravalt iseloomustava tähenduse ning Jumala nime austamine tähendab Jumala enda austamist.

⁵ 1739. aasta Piiblis: «nouud».

Õiged – sõna אֱמוּנָה tuleneb verbist אָמַן – «kinnitama», «ustav olema», «kindel (tõene) olema» – ning tähendab «kindlus», «ustavus», «usaldusväärsus».⁶

Kindlad – sõna אָמַן – «ustavus», «tõesus», «tõde» – tuleneb samuti verbist אָמַן – «kinnitama», «ustav olema», «kindel/tõene olema».⁷

Sa tegid – שָׁמַתָּ – sõna שָׁמַתָּ tähendab «seadma», «panema», «asetama», ka «[millekski] muutma».

Kivivaremeks – לָגַל – sõna לָגַל tähendab «hunnik» ning võib muuhulgas tähistada nii kivi- ning rusuhunnikut (varemeid) kui ka näiteks sõnnikuhunnikut.

Kindlustatud linna – קָרְיָהּ בְּצוּרָהּ – originaalis peetakse silmas eeskätt kõnealuse linna eraldatust, ligipääsmatust, vallutamatus.

Rusuhunnikuks – לְמַפְלָהּ – sõna מַפְלָה – «vare» – tähendusvarjundiks on maatas tehtud olemine.

Kants – sõna אָרְמוֹן võib tähistada nii kantsi (linnust) kui paleed.

Iialgi – לְעוֹלָם – sõna עוֹלָם – «igavene» – tuleneb verbist עָלַם – «peitma», «varjama», «salajas hoidma» ning tähistab mitte ainult igavikku, vaid ka kauget, tundmatut, varjul olevat tulevikku.

Austab Sind – יִכְבְּדוּךָ – sõna כָּבַד algtähenduseks on «kaalukas olema», «raske olema». Siin tähendab see sõna «auväärseks pidama», «austust osutama», «austama», «ülistama».

Vägev rahvas – עַם־עָז – sõna עָז tähendab «tugev», «vägev», «võimukas», ka «äge», «jõuline».

Julmade – עָרִיצִים – sõna עָרַץ tuleneb verbist עָרַץ – «[hirmust] värisema», «õudust tundma», «[millegi ees] hirmul olema», ka «hirmu/õudust äratama», «hirmuäratav olema» – ning tähistab kedagi, kes on hirmuäratav, vägivaldne, halastamatu.⁸

Paganate – גוֹיִם – sõna גוֹי – «rahvas» – kasutatakse ka Iisraeli puhul, kuid enamasti tähistab see teisi (s.t pagana-) rahvaid.

⁶ 1739. aasta Piiblis: «tössised».

⁷ 1739. aasta Piiblis: «ustawad».

⁸ 1739. aasta Piiblis: «wägga waljude».

Kardavad Sind – יִרְאוּךָ – sõna יָרַא tähendab «kartma», «kohkunud olema», «hirmul olema», aga ka «austama», «aukartust tundma».

Sest Sa oled – כִּי־הָיִיתָ – originaalis kasutatud perfekti ajavormi võiks tõlkida: «Sa oled olnud».

Kindluseks – sõna מְעוֹן tähistab kindlat paika, varjupaika, pelgupaika.

Viletsale – לָדָל – sõna דָּל tähendab «madal», «jõuetu», «mannedu», «vilets».

Pelgupaigaks – מְעוֹן – vt üle-eelmist märkust.

Vaesele – לְאֶבְיוֹן – sõna אֶבְיוֹן – «puudusekannataja», «rõhutu», «vaene», «abivajaja» – tuleneb verbist אָבָה – «[millegi järele] õhkama», «[millestki] puudust tundma», «[millegi poolest] puuduses olema».

Ta kitsikuses – בְּצַרְלוֹ – sõna צָר tuleneb verbist צָרַר – «siduma», «ahistama», «vaenama» – ning tähendab «vaenlane», «vastane», «häda», «kitsikus», «ahistus».

Ulualuseks – מְחֻסָּה – sõna מְחֻסָּה tähendab «varjupaik», «ulualune».

Raju eest – מִזְרָם – sõna זָרַם tähistab ägedat vihmavalingut, ka vihmast tingitud üleujutust, samuti äikesetormi ja raju.

Palavuse eest – מִחֹרֵב – sõna חָרַב tähistab nii kuumust, lõõska ja põuda kui ka hävitust, laastamist.

Viha – sõna רוּחַ tähendab «tuul», «hingus», «vaim», ent võib tähistada ka vihapuhangut, ärritunud meeleolu, kontrollimatut tunde purset.

Otsekui raju, mis raputab müüri – כִּזְרָם קִיר – sõnasõnalt «kui müüri/seina raju».

Otsekui lõõsk põuaajal – בְּצָרוֹב בְּחֹרֵב – sõna צָרוֹב tähistab nii põuda kui põuast paakunud maad, meenutades ka nime צִיּוֹן – «Siion».

Sina vaigistad – תִּכְנִיעַ – sõna כָּנַע tähendab «alandama», «alla suruma».

Möllu – שֹׁאֵן – sõna שָׁאֵן tähendab «mõirgamine», «kära», «lärm», «möll», «märatsemine».

Vaikib – יַעֲנֶה – sõna עָנָה tähendab siin «summutatud olema», «vaigistatud olema».

Võidulaul – sõna יְמִירִי tähendab «laul», spetsiifiliselt ka «kiituslaul», «ülistuslaul», «võitluslaul», «sõjalaul».

Sisuline analüüs

Jesaja raamatu 25. peatüki alguses pöördub prohvet mitte Jumala nimel rahva poole, vaid rahva esindajana Jumala poole. Tegemist on reaktsiooniga Jesaja raamatu 23. ja 24. peatüki hävingusõnumeile, mis olid suunatud peamiselt Tüürose ja Siidoni, kaugema ettekuulutusena aga ka Assüüria (ja teiste paganarahvaste) vastu. Jesaja ülistab Issandat ning kiidab ja tunnistab Tema nime, s.t toob Ta – iseäranis Tema nime rõhutades – esile kui «oma Jumala» ja samal ajal ka ainsa tõelise Jumala, kellel on meelevald kõigi riikide ja rahvaste üle ning kes kasutab seda meelevalda eeskätt oma rahva, iseäranis vaeste, rõhutute, viletsate, päästmiseks.

Esimene ja peamine põhjus Issandat kiita ja Tema nime tunnistada seisneb prohveti jaoks selles, et Issand on teinud suuri imetegusid ning Tema kavatsused on kindlad ja ustavad. Siinkohal on hädavajalik pöörata tähelepanu viimase eestikeelse tõlke teatavale ebaadekvaatsusele, mis tuleb esile eeskätt selles, et samal ajal, kui kõneldakse Jumala nime kiitmisest (või nagu oleks parem tõlkida, tunnistamisest), jääb see nimi ise nimetamata, kuna see on asendatud sõnaga «Issand».

Originaalis seisab Js 25:1 alguses aga rõhutatult Jumala nimi יהוה – «JHWH», «Jahve» –, mis pole mitte pelgalt nimetus, vaid väljendab Jumala olemust ning seda, et Ta on ainus tõeliselt olemas olev Jumal.⁹ Ühtegi teist Jumalat peale Tema ei ole ning seda peavad viimaks tunnistama ka kõik paganarahvad: «Seepärast austage ka ida pool ISSANDAT (יהוה), mere saartel ISSANDA (יהוה), Iisraeli Jumala nime.» (Js 24:15)

Teine tõlkeprobleem seisneb sõnas «otsused» – õige oleks tõlkida «kavatsused» või «plaanid», mille puhul on oluline, et need on «kaugest ajast», s.t mitte juhuslikud ega meelevaldsed, vaid põhjalikult läbi mõeldud ja pikalt ette kavandatud, ning nende sisuks on Jumala täielik, vankumatu ustavus (אֱמוּנָה אֱמֶן – vt vastavaid keelelisi märkuseid) oma rahva suhtes, mis väljendub ka Tema imetegudes, nii muistsetes, nagu Iisraeli rahva päästmine Egiptuse orjapõlvest, kui hiljutistes, nagu näiteks Tüürost ja Siidoni tabanud häving.

Jumal on teinud maatasa, rusu- (või lausa sõnniku-) hunnikuks paganarahvaste seni kindlaks, vallutamatuks, ligipääsmatuks peetud linnad¹⁰ – prohvet ei pea siin silmas mitte

⁹ «Ja Jumal ütles Moosesele: «Ma olen see, kes ma Olen!» Ja Ta jätkas: «Ütle Iisraeli lastele nõnda: «Ma Olen on mind läkitanud teie juurde.»» (2Ms 3:14)

¹⁰ «Tühi linn purustatakse, kõik kojad suletakse, sissepääsu ei ole. Linna jääb häving ja värav taotakse puruks» (Js 24:10.12)

ainult Tüürost ja Siidonit, vaid sama saatus tabab ka Damaskust ja teisi: Jumal kaitseb Jeruusalemma Assuri kuninga eest ning hävitab õige pea ka Assüüria (vt Js 37–38), kinnitades, et seda ei taastata enam iialgi. Kõige selle tulemusel hakkavad vägevaimaksi peetud rahvad austama Jumala vägevust ning need, keda on kardetud, kartma Issandat.¹¹

Samal ajal, kui vägevad värisevad, kardetavad kardavad ja enesele kindlad kokku kukuvad, hoiab, kaitseb, kinnitab ja varjab Issand viletsaid, rõhutuid, vaeseid, ahistatuid, allasurutuid: «Sest Sa oled kindluseks viletsale ja pelgupaigaks vaesele ta kitsikuses, ulualuseks raju eest, varjuks palavuse eest; on ju julmade viha otsekui raju, mis raputab müüri.» (Js 25:4) Paganarahvad on oma võimsuses hirmuäratavad, ent nad pole siiski enam kui vastu müüri pekslev vihmavaling, mis ei suuda kahjustada neid, kes on leidnud kindla ulualuse Issandas.

Issand on oma rahva, oma vagade, oma viletsate kindel ulualune. Ta on ka ainus tõeline ulualune ja varjupaik – häda neile, kes üritavad leida mõnda teist: «Te ütlete: «Me oleme sõlminud surmaga lepingu ja loonud põrguhauaga liidu – tulgu või uputusetulv, meieni see ei ulatu, sest me valisime oma varjupaigaks vale ja pugesime pelgu pettusesse.» Rahe hävitab vale varjupaiga ja veed uhuvad ulualuse.» (Js 28:15.17); «Häda kangekaelseile lastele, ütleb Issand, kes peavad nõu, aga ilma minuta, ja kes teevad liidu, aga ilma minu Vaimuta, lisades patule patu, kes lähevad alla Egiptusesse, küsimata nõu minu suust, et põgeneda vaarao kaitse alla ja otsida varju Egiptuses. Seepärast tuleb vaarao kaitse teile häbiks ja Egiptuse varju alla kippumine teotuseks.» (Js 30:1–3)

Jumal päästab oma rahva võõraste pihust (vrd Js 38:6). Prohvet kasutab illustratsioonina kaht vastandlikku pilti: võõraste märatsemine surutakse maha nagu lõõsk halvab põuast paakunud maa, ning paganate võitluslaul vaigistatakse, nagu pilv varjutab palava. Kui tegemist on viitega konkreetsele ajaloolisele sündmusele, siis peetakse siin silmas Jeruusalemma tulemusetut piiramist assüürlaste poolt aastal 701 eKr. Samas näitavad järgnevad salmid selgelt, et tegemist ei ole pelgalt viitega konkreetsele ajaloolisele sündmusele, vaid märksa kaugemaleulatuvama prohvetikuulutusega, mis puudutab kogu inimkonna tulevikku: «Ja vägede Issand valmistab sellel mäel kõigile rahvaile võõruspeo rammusate roogadega, võõruspeo laagerdatud veiniga, üdirammusate roogadega, pärmi pealt selitatud veiniga. Ta hävitab sel mäel loori, mis looritab kõiki rahvaid, ja kätte, mis katab kõiki paganaid. Ta neelab surma ära igaveseks ajaks. Ja Issand Jumal pühib pisarad kõigilt palgeilt ning kõrvaldab oma rahva teotuse kogu maalt. Jah, Issand on rääkinud!» (Js 25:6–8)

Mägi, mida siin silmas peetakse, on Siion – sellele on vihjatud Js 25:5, kus kasutatud põuda või põuast paakunud maad tähistav sõna יְיָ on pärit samast tüvest, nagu ka nimi יְיָ – «Siion». Siion tähistab eeskätt Jumala rahvast Iisraeli, aga nagu öeldud, ei puuduta

¹¹ Vrd Js 25:2 – taas tuleb tunnistada eestikeelse tõlke vaesust võrreldes originaaliga.

see ettekuulutus mitte ainult neid, vaid tegemist on ehk mõnevõrra ootamatugi eshatoloogilise pilguheiduga, milles võib näha messiaanliku tuleviku ettekuulutust tervele inimkonnale.

Siiski ei puudu ka selles tulevast õndsust töötavas pildis tõsine hoiatus neile, kes loodavad iseendale: «Lootke alati Issanda peale, sest Issand Jumal on igavene kalju. Sest Tema langetab need, kes elavad kõrgel, ligipääsmatu linna; Ta alandab seda, alandab maani, paiskab põrmu.» (Js 26:4j)¹² Neil aga, kes loodavad Issandale, pole vaja karta: «Vaata, see on meie Jumal, keda me ootasime, et Ta meid päästaks. See on Issand, keda me ootasime, hõisakem ja tundkem rõõmu Tema päästest, sest Issanda käsi viibib sellel mäel.» (Js 25:9j)

Jutluseks

Jõuluaja esimene pühapäev on uuema tava järgi pühendatud Pühale Perekonnale. Evangeelium Lk 2:33–40 – tegemist on selle pühapäeva vanakirikliku Evangeeliumiga – näib taolist teemavalikut toetavat, kuid seda sama päeva vanakirikliku Epistli Gl 4:1–7 (EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskavas ühena Epistlite valikust Gl 4:3–7) kontekstis vaadates on selge, et rõhuasetus on siiski Kristuses täitunud töötustel ning sellel, et pikk ootusaeg on lõppenud ja lunastus on saanud. Evangeeliumis nimetatud lesknaine Hanna¹³ sobib suurepäraselt tähistama ennast leseks (ning viljatuks ja lastetuks) pidavat Siionit, kelle lein on lõppenud ja lastetusaeg otsa saanud, ning vaga Siimeon, kes nüüd viimaks võib rahus lahkuda, kehastab Jumala rahva iidset messiaootust.

Epistel lisab sellele sõnumi seadusealuste, s.t orjade ülendamisesse lapseseisusesse, mis sündis seeläbi, et Jumala Poeg on sündinud Seaduse alla ja saanud meie pärast sulaseks, et meid oma kannatuste ja surma läbi vabaks osta. EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskavas teisena välja pakutud Epistel (Kl 2:6–10) rõhutab Kristuses püsimist ja Tema jälgedes käimist, pidades meeles, et «Temas elab kogu jumalik täius ihulikult» ning meie oleme «saanud osa Tema täiusest, kes on iga valitsuse ja meelevalla pea».

EELK Kirikukäsiraamatu lugemiskava pakub jõuluaja esimeseks pühapäevaks ka kaks Vana Testamendi lugemist, mõlemad prohvet Jesaja raamatust. Teine neist (Js 49:13–16), mis näib Evangeeliumiga ja eriti Galaatia kirja Epistliga paremini sobivat kui esimesena pakutu (Js 27:1.4–5), kujutab endast Issanda töötust Siionile, kes arvab, et Jumal on ta maha jätnud: «Kas naine unustab oma lapsukese ega halasta oma ihuvilja peale? Ja kui nad ka unustaksid, ei unusta mina sind mitte. Vaata, ma olen sind märkinud oma peopesadesse, su müürid on alati mu silme ees.»

¹² «Sest kindel linn, see vajab kaitset / ja varjupaik vajab varjupaika.» (Paul-Eerik Rummo, Laulud «Viimsest reliikviast»)

¹³ Nimi הַנְּחִי תähendab «arm».

Esimesena pakutud Vana Testamendi lugemisele jutlustades saab Iisraeli rahva ajalugu näitena kasutades tuua esile kogu inimkonna haletsusväärse saatuse, mis tuleneb sellest, et inimene on pööranud selja Jumalale ning arvab ennast ilma Tema hakkama saavat.¹⁴ Ka kõige kindlamana tunduv linn – kui see on rajatud ilma Jumalata ja selles elatakse, nagu Jumalat ei oleks –, tehakse maatasa ning pole ühtki ulualust peale Jumala, mis suudaks meid varjata kõrvetava lõõsa või rajuilma eest.

Jumal on läbi Iisraeli rahva ja kogu inimkonna ajaloo näidanud oma armu, heldust ja päästetahet. Ta on teinud imetegusid ning Tema kavatsused on head ja ustavad. Tal on plaan inimeste päästmiseks – ning Ta on teinud selle plaani teoks, läkitades aja täis saades oma Poja, meie Õnnistegija Jeesuse Kristuses, kes on meid lunastanud ning Jumala lasteks ja pärijaiks teinud. Ta on tulnud, et päästa mitte ainult Iisraeli rahvas, vaid et ilmutada Jumala armu ja kirkust paganategi silme ees. Jumal on ustav, Tema kavatsused on kindlad ja Ta täidab alati oma töötused.

Jutluse võib üles ehitada näiteks järgmiste punktidenäiteks:

1. Iisraeli rahva ajalugu on täis Jumala armu imesid: Ta valis, õigupoolest lõi selle rahva; Ta päästis oma rahva näljasurmast, viies ta Egiptusesse; Ta tõi oma rahva Egiptusest välja, kui iisraellased olid sattunud orjastaatusesse; Ta juhtis oma rahvast läbi kõrbe ja andis talle maa, mille oli talle töötanud; Ta hoidis ja kaitses oma rahvast läbi sajandite – seni, kuni Tema rahvas Talle ustavaks jäi –, osutades oma heldust ja pikka meelt isegi siis, kui Tema rahvas Talle truudust murdis. Ning kuigi viimaks ei jäänud üle muud, kui lasta Iisraelil kaotada riiklik iseseisvus ja oma maagi, sündis ka see sellesama rahva huvides, sest nõnda valmistas Jumal Iisraeli pidama vastu kõigis järgnenud aastasadade ja -tuhandete katsumustes. Prohvet Jesaja, kes nagu enamuse Vana Testamendi prohveteid oli sunnitud kuulutama oma rahvale karistust ja lausa hävingut, võis kõigest hoolimata ikkagi Jumalat kiita ja Tema nime tunnustada, sest ta teadis, et Jumal hoolib oma rahvast ja hoolitseb tema eest alati ning Tema kavatsused on head ja ustavad isegi siis, kui neid on raske mõista.¹⁵
2. Jumal näitas Jesajale ja tema kaudu oma rahvale nii seda, mis sünnib nendega, kes loodavad iseendale ega toetu Jumalale, olgu tegemist paganate või Iisraeli endaga, kui ka seda, kuidas Ta kõigest hoolimata oma rahvast ikka varjab ja kaitseb – iseäranis neid, kes on rõhutud, vaesed, viletsad, allasurutud ja ahistatud. Jumal on neile varjupaigaks ja pelgupaigaks, varjuks palavuse ning ulaluseks vihma ja raju eest. Ent Jumal paneb vastu suurelistele ning maatasa tehakse ka kindlaimana näivad linnad, kui nad ei pane oma lootust Issandale.

¹⁴ «Päeval, mil te sellest sööte, lähevad teie silmad lahti ja te saate Jumala sarnaseks.» (1Ms 3:5); «Tulge, ehitagem enestele linn ja torn, mille tipp oleks taevas.» (1Ms 11:4)

¹⁵ «Aga minu mõtted ei ole teie mõtted, ja teie teed ei ole minu teed, ütleb Issand.» (Js 55:8)

3. Iisraeli ajalugu on Jumala tahtel märgiks ja ettekuulutuseks, hoiatuseks ja kinnituseks kõigile rahvastele – kogu inimkonnale. Esmalt seeläbi, et see peaks õpetama kõigi rahvaid nägema Issanda toimimist ning panema nad Teda, ainsat tõelist Jumalat, kartma ja austama, kiitma ja ülistama, Tema nime tunnistama. Ning veelgi enam seeläbi, et Iisraeli rahva lugu on pildiks kogu inimkonna lunastusloost: Jumal ei taha kellegi hukkumist, vaid et kõik võiksid pääseda ja igavese elu pärida. Selleks on Ta läkitanud oma ainusündinud Poja kogu maailma Päästjana: Tema, meie Õnnistegija Jeesus Kristus, on kõigi inimeste Lunastaja ning meie tõeline varjupaik ja kindel linn. Tema on see, kes «neelab surma ära igaveseks ajaks» ja «pühib pisarad kõigilt palgeilt» (Js 25:8). Ta on meid päästnud, seepärast võime koos Jesajaga hüüda: «Issand, Sina oled mu Jumal, ma tahan Sind ülistada ja Sinu nime kiita, sest Sa oled teinud imetegusid!»